

2. Комплексно-наскрізна технологія оцінювання персоналу публічної служби: наук. розробка / В. М. Мартиненко, В. О. Євдокимов, Ю. Д. Древаль та ін. К. : НАДУ, 2012. 48 с.

3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

4. Шевченко С. О. Методи професійного оцінювання персоналу публічної служби. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=882>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-27>

Єрохін О. П.,

*аспірант кафедри публічного та приватного права
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СУБСИДІАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА

Процедура банкрутства є комплексним механізмом, спрямованим на задоволення вимог кредиторів, відновлення платоспроможності боржника або ліквідацію його активів у разі неможливості погашення зобов'язань.

В умовах недостатності ліквідаційної маси для виконання зобов'язань все більшого значення набуває питання субсидіарної відповідальності, яка покладається на осіб, дії чи бездіяльність яких спричинили банкрутство.

Питання субсидіарної відповідальності в процедурах банкрутства завжди залишалося актуальним у господарському праві, оскільки воно стосується основоположних принципів справедливості та відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності.

Субсидіарна відповідальність визначається як додаткова форма відповідальності, що застосовується у випадках, коли основний боржник не здатний задовольнити вимоги кредиторів. Це положення закріплене у ст. 619 Цивільного кодексу України (ЦК України). Водночас Господарський кодекс України (ГК України) передбачає особливі випадки субсидіарної відповідальності у сфері банкрутства, що деталізовано у ст. 215 ГК України.

У Кодексі України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ) це питання регулюється статтею 61, яка дозволяє притягувати до

відповідальності засновників, керівників та інших осіб, дії яких призвели до банкрутства боржника.

Законом № 2971-IX від 20.03.2023 внесені важливі зміни до КУзПБ, які розширили права кредиторів у процесі покладення субсидіарної відповідальності. Зокрема:

1. **Розширення кола суб'єктів, які можуть заявляти позови про субсидіарну відповідальність.** Відтепер це право надано не лише ліквідатору, а й кредиторам боржника.

2. **Посилення механізму визначення шкоди.** Розмір відповідальності винних осіб визначається як різниця між сумою задоволених вимог кредиторів і обсягом ліквідаційної маси.

3. **Визначення похідного характеру позовів кредиторів.** Стягнуті кошти зараховуються до ліквідаційної маси, а не на користь кредитора.

Верховний Суд у своїй постанові від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20, визначив та підкреслив важливі аспекти застосування субсидіарної відповідальності в процедурі банкрутства, а саме:

1. **Деліктна природа субсидіарної відповідальності.** Ця відповідальність покладається за завдання майнової шкоди через доведення боржника до банкрутства.

2. **Обов'язок доведення.** Позивач повинен довести:

- причинно-наслідковий зв'язок між діями/бездіяльністю відповідача та банкрутством боржника;
- недостатність майна боржника для погашення зобов'язань перед кредиторами.

3. **Роль ліквідатора.** Суд наголошує на обов'язковій активності ліквідатора у притягненні винних осіб до відповідальності, оскільки це є частиною виконання його обов'язків у ліквідаційній процедурі.

4. **Захист прав кредиторів.** Надання кредиторам права звертатися до суду сприяє більш ефективному захисту їхніх інтересів.

Постановою також уточнено, що право кредиторів подавати позови про притягнення до субсидіарної відповідальності, яке з'явилося після змін до КУзПБ у 2023 році, є похідним. Усі стягнуті кошти спрямовуються до ліквідаційної маси, а не безпосередньо на користь кредиторів.

При цьому, залишається низка проблем, які виникають в процесі реалізації прав кредиторів щодо погашення їх вимог в контексті практичних механізмів їх реалізації.

1. Доведення вини

Однією з ключових проблем є складність доказування умислу чи неправомірних дій осіб, відповідальних за банкрутство. Вимагається документальна фіксація таких дій, а також проведення економічного аналізу для підтвердження причинного зв'язку.

2. Реалізація прав кредиторів

Попри внесені зміни, кредитори стикаються з труднощами у реалізації свого права на подання позовів. Основною перешкодою є необхідність доказування не лише вини відповідачів, але й невідповідності дій ліквідатора їхнім інтересам.

3. Спірні питання дискреції ліквідатора

Ліквідатор, як особа, уповноважена на управління ліквідаційною процедурою, має дискреційні повноваження щодо ініціювання субсидіарної відповідальності. Проте їхня бездіяльність або упередженість можуть негативно впливати на результативність процесу.

Для ефективного застосування інституту субсидіарної відповідальності в процедурах банкрутства необхідно:

1. **Посилити контроль за діяльністю ліквідаторів**, зокрема шляхом впровадження чітких критеріїв оцінки їхньої роботи.
2. **Спрощення процедур доказування** для кредиторів через деталізацію нормативних критеріїв та вимог до доказової бази.
3. **Забезпечення доступу кредиторів до інформації** про дії ліквідатора та фінансовий стан боржника.

Субсидіарна відповідальність є важливим інструментом для захисту прав кредиторів та забезпечення справедливості у процедурах банкрутства. Однак її ефективність залежить від узгодженості законодавчих норм, судової практики та дій учасників процесу. Останні зміни до КУзПБ та прецедентні рішення Верховного Суду демонструють позитивні зрушення у цій сфері, проте потребують подальшого вдосконалення та уніфікації для забезпечення правової визначеності.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства: Кодекс України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII: станом на 29 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
3. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-XII: станом на 21 жовт. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12#Text>
4. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: станом на 16 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Верховний Суд: Постанова від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120341855>.